

DE HERIAAN

Contactblad van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph
Zusters van de Choorstraat

JAARGANG 40
NAJAAR 2011

- Sluiting
Annakerk
Amstelveen
- Liefde voor
Iconen
- Zingen maakt
gelukkig

IN
OMNIBUS
CHARITAS

Als antwoord op Gods uitnodiging zijn wij als zusters van liefde dienstbaar in de Kerk van Jezus Christus.

Bron: Constitutiën 4

Voorwoord

Indonesië

- *Project boeren door Zuster Vincentia* 5
- *Houten Mariabeeldjes uit Java* 7

Vroeger – Nu

- *Kapel Moederhuis 100 jaar (deel 3 van 4) door Zuster Raphaël* 8
- *Oproep* 10
- *Sluiting Annakerk Amstelveen door Zuster Veronie* 11

Actualiteiten

- *Reünie (deel 3 van 3): Zuster Geertruid (Anny) Steenbakkers* 16
- *Terugblik feest Mijnheer van Laarhoven door Zuster Cecilia* 19
- *Stichtingsdag 7 juli 2011 door Pastor Martens* 24

Iconen door Zuster Leonie

- *Maria; Hodigitria Wegwijster ten leven* 26
- *Liefde voor Iconen (interview)* 29

Overweging door Zuster Augusta

Zingen maakt gelukkig 32

Gedicht 'Labyrint'

33

Column Zuster Lisette

Haiku for hope 34

Loslaten & Opbouwen

- *Bijzondere vriendschap /
Zuster Egidia en Zusters Antonio (interview)* 37

In Memoriam

- *Zuster Maurice van Zeeland* 40
- *Zuster Gratiana Huis in 't Veld* 42

Agenda

44

Colofon

47

Voorwoord

Als redactie lopen we steeds vooruit op de feiten, als het gaat om de Heeriaan. In de winter maken we de voorjaarseditie, in de lente zijn we druk met het zomernummer en in de afgelopen zomer hebben we de najaars-Heeriaan in elkaar gezet. Het gekke is dat toen we in het voorjaar met het zomernummer bezig waren, het weer ook al 's zomers was. Het herfstnummer is ook gemaakt met overeenkomstig weer. Je zou er de kluts van kwijtraken!

Maar het maken van dit blad is absoluut een boeiende klus. Het leuke ervan is dat het ondanks het nieuwe jasje vooral nog altijd een contactblad van de zusters is. Zonder de bijdragen van velen zou het ons niet lukken de pagina's te vullen. Dat het blad veelgelezen en veelgeprezen is, geeft ons het goed gevoel dat we op de goede weg zijn.

Wij wensen u een zomerse herfst!

Redactie Heeriaan

Project boeren

- God roept ons, om arme mensen te helpen -
De geschiedenis van een liefdewerk

door Zuster Vincentia

De natuur heeft zware schade geleden, vooral in Indonesië. Het ongeoorloofd gebruik van anorganische kunstmest en anorganische verdelgingsmiddelen neemt van dag tot dag toe. Het gevolg is dat de kwaliteit van de landbouw slecht is en dat er aan het land schade is toegebracht.

Hierover nadenkend, wilde onze Congregatie hier iets aan doen.

Dat heeft vanaf 1996 geleid tot nieuw (modern) liefdewerk; de boeren het agrarisch vak leren met de natuur in acht nemend.

Waarom nu juist de boer ondersteunen? >

Zuster
 Vincentia aan
 het werk op
 het land.

Generaliserend kun je stellen dat een boer in Indonesië laag staat op de maatschappelijke ladder. Hij heeft weinig kapitaal en dat geeft hem weinig zeggingskracht en maakt hem afhankelijk.

Wij zijn met dit apostolaatswerk gestart in Wonosobo.

Het begin was echt niet gemakkelijk. Dat had te maken met enerzijds gewoontes die teruggingen op jarenlange tradities en anderzijds een gebrek aan kennis bij de boeren op dit gebied. We hadden volharding en moed nodig om ons doel, de boeren op eigen benen leren staan, te bereiken.

6 We begonnen dit programma door met de boeren in gesprek te gaan en ze te bezoeken. We luisterden naar hen en leerden zo hun leven kennen. We spraken over hun ervaringen en over de landbouw in Indonesië. We leerden hen kunstmest te maken en gaven uitleg over ecologische landbouw. We deden voor hoe het land te bewerken en het zaad te reinigen. Maandelijks kwamen we bij elkaar om de stand van zaken te bespreken.

De boeren verbouwden organische rijst en we leerden hen hoe ze dit konden verkopen.

Al met al was het geen eenvoudige taak, maar God gaf ons kracht en wijsheid en we hebben volgehouden.

Na twee jaar (1998) durfden we het aan om ook van start te gaan met dit werk in Purwo-rejo en Klaten.

De wereld heeft schade geleden. Wij willen en zullen onze verantwoordelijkheid nemen. De aarde kunnen we in ons eentje niet redden, maar we kunnen wel projecten opstarten als deze, om er een start mee te maken.

‘Wie trouw is in het geringste, is ook trouw als het om veel gaat; en wie oneerlijk is in het geringste is ook oneerlijk als het om veel gaat’ (Luc. 16:10).

God zal het met vreugde aanvaarden, immers in Gods handen zullen de kleine dingen groot zijn. <

Houten Mariabeeldje uit Java

Op de foto is Wagiyo bezig beeldjes te maken van de Zoete Moeder. Via Zuster Antonie Ardatin, Provinciaal Overste van de Zusters DMJ op Java, Indonesië ontving de Broederschap van Onze Lieve Vrouw april 2010 een verzoek. Zuster Antonie toonde toentertijd een houten beeldje van de Zoete Moeder en vroeg daarbij of Wagiyo ze mocht maken voor het 190-jarig jubileum van de Congregatie DMJ.

een redelijk bestaan op op Oost-Borneo. Zijn vrouw echter kon niet aarden en verlangde terug naar Java. In 1999 besloot het echtpaar terug te gaan. Daar leerde Wagiyo van zijn oom het beroep van bankwerken. Afhankelijk van wat er besteld wordt, maakt Wagiyo souvenirs, speelgoed en – ondanks dat hij zelf moslim is – zelfs houten rozenkransen. Het inkomen van het echtpaar ligt met € 89 per maand toch nog onder het gemiddelde inkomen. <

Bron: Parochienieuws Heilige Maria / Heilige Johannes Evangelist meimaand 2011

Het Bestuur van de Broederschap was verukt van hetgeen gemaakt was. Uit compassie met het werk van de zusters in Indonesië en de arbeid van deze vakman is direct opdracht verleend voor een goede oplage. Om Wagiyo daarbij te ondersteunen is bijgedragen in de aanschaf van een draai-bank.

Wagiyo is 51 jaar oud. Samen met zijn vrouw verhuisde hij in 1989 van Java naar Oost-Borneo als zogenaamde transmigranten. Zij zijn niet de enige. De bevolkingsdichtheid op Java brengt velen er toe te verhuizen naar andere eilanden. Als olieplanter bouwde Wagiyo

Kapel Moederhuis 1911 - 2011 deel 3 van 4

In 2011 bestaat de kapel van het Moederhuis 100 jaar. Een bijzonder feit, waar de Heeriaan graag aandacht aan wil geven in vier afleveringen. Veel is er al geschreven, denk aan het 'Kapellenboek', maar ondanks dat, zult u ook nieuwe dingen horen. Zuster Raphaël zal alle vier de artikelen voor de Heeriaan schrijven.

door Zuster Raphaël Pirovano

Op het appartementencomplex aan de Papenhulst staat met grote letters 'Kweekschool Concordia'. De naam is een eerbetoon aan Zuster Concordia Berendsen, die van 8 december 1894 tot 28 april 1911 Algemene Overste was. Onder haar leiding is veel aandacht gegeven

aan goed onderwijs, een degelijke opleiding van leerkrachten en een goede huisvesting. Aandacht voor de huisvesting was zeker nodig. Ondanks dat de weeskinderen in 1890 verhuisd waren naar Orthen, was het klooster aan de Choorstraat overvol. In 1902 werd de Normaalschool gewijzigd in Kweekschool. Het onderwijs en het internaat hadden ruimte nodig. En het aantal zusters

Kapel 1911

Interieur kapel 1911

groeide gestaag. Zoveel mogelijk huizen aan de Choorstraat en Papenhulst zijn gekocht en als de huizen afgebroken zijn, worden de nieuwe scholen en het internaat gebouwd, die in 1911 in gebruik worden genomen.

Maar ook aan de zusters wordt gedacht. Als de kapel – die inmiddels te klein was geworden – op een andere plaats gebouwd kon worden dan kwam er ook ruimte vrij in het klooster.

Maar waar moest die kapel komen? Uitbreiding naar buiten was niet mogelijk. Door samenvoeging van de tuinen en tuintjes van alle aangekochte huizen was de binnentuin behoorlijk groot geworden. Besloten werd in de tuin te bouwen. De Bossche architect W. van Aalst werd gevraagd een ontwerp te maken en aannemer M. Weyers uit Tilburg mag het uitvoeren. Zoals in die tijd gebruikelijk was, werd de kapel gebouwd in

neo-gotische stijl. Er werden degelijke materialen gebruikt en dan...in 1911 stáát de kapel er. Een groot gebouw en ook wel mooi, maar er moet nog leven in komen. Op 29 augustus 2011 wordt de kapel plechtig ingezegend door Monseigneur J. Pompen.

Door de Firma Jonkergouw is mooi koperwerk aangebracht en het vertrouwde dat de zusters meenamen uit de oude kapel waren de koorbalustrade, het orgelfront, de Kruisweg en de bidstoeltjes.

Zo kon de kapel op 28 augustus 1911 in gebruik genomen worden.

In de loop der tijd is het interieur steeds aangevuld, vooral de gebrandschilderde ramen en de muurschilderingen nemen daarbij een grote plaats in (zie kapellenboek). Deze verfraaiing moeten wij zien in de devotie van die tijd.

Velen hebben er van genoten, maar toch.... daarover meer in deel 4. <

Jubilé,..jubi(te)late...

(Een anekdote door Thea Gerits)

Ik ben even terug in mijn herinnering, in 1958 om precies te zijn.

In Huize Nazareth in Best zou men jubilea vieren. Wij, enkele zusters uit Eindhoven, werkzaam in Strijp, waren gevraagd het feest op te luisteren omdat we een goed koortje hadden. Wij zouden de viering in de kapel met onze meerstemmige zang als hoogtepunt opluisteren!

De grote dag brak aan en precies volgens planning vertrokken wij met de trein vanuit Eindhoven, richting Best.

We waren opgetogen en uitgelaten, tenslotte hadden we niet dagelijks zo'n uitje. Iets te opgetogen, zo bleek, want toen we op zeker moment de trein voelden optrekken, beseften we dat we de stop in Best niet hadden opgemerkt. We waren vergeten om uit te stappen in Best en vlógen naar de inmiddels gesloten deuren.

We zagen echter Best in de verte verdwijnen. We klampten een conducteur aan voor hulp. Deze had voor ons de oplossing: op het perron in Den Bosch stond toevallig net een trein voor militairen klaar voor vertrek. Als we snel het perron over zouden steken, mochten we met hen richting waar we vandaan kwamen. Opgelucht stonden we uit te blazen op het balkon van de trein temidden van vele jonge soldaten in uniform, die het wel leuk vonden, die zwart geklede jonge nonnetjes! Eén van ons zag wat bleek door alle commotie en de mannen boden haar een zitplaats aan. Desondanks keek de zuster in kwestie wat benepen en ze zei: 'Het achteruitrijden maakt me misselijk'. Bereidwillig werd er geruild voor een stoel in de 'goede' richting. Hilariteit alom. Waarom? Nu pas reed ze achteruit en

dat had ze zelf niet eens door! Integendeel, ze beweerde dat het nu al veel beter met haar ging.

Station Best naderde (wederom). Wij gingen deze keer vroegtijdig bij de uitgang staan. Het zou ons geen tweede keer overkomen. Best schoot voorbij. Verbijsterd drong het tot ons door dat we in een intercity, oftewel sneltrein, zaten met als gevolg dat we na ruim een uur gereisd te hebben opnieuw in Eindhoven waren.

Voor de tweede keer die dag, namen we de stoptrein naar Best; veel te laat om de feestmis te zingen. Wij konden enkel nog de kaarsjes op het feest uitblazen.

Desalniettemin hebben we nog het beste gegeven dat we hadden, om de 'cantate' alsnog te doen klinken als een 'feestklok'.

Het was: 'jubilé, en jubi-té-late'... <

OPROEP - OPROEP – OPROEP

Beste lezers,

Ongetwijfeld hebben velen van u leuke, grappige en/of ontroerende herinneringen aan het klooster en/of het katholieke leven van weleer of nu. De redactie van de Heeriaan roept u op om zulke anekdotes aan ons toe te sturen.

Mochten wij tot plaatsing van uw stukje overgaan, dan nemen wij contact met u op.

Sluiting kerk Annakerk Amstelveen

Als u wel eens vanuit Utrecht over de A9 naar Schiphol bent gereden, herkent u dit plaatje waarschijnlijk wel.

De toren van deze kerk is heel beeldbepalend voor de omgeving maar voor hoelang nog?

Door Zuster Veronie Franken

In 2008 waren de eerste geluiden te horen over de verbreding van de A9 die pal langs de Annakerk loopt. Toen zijn voor de parochie besprekingen met Rijkswaterstaat begonnen. Gezegd werd dat begin 2011 gestart zou worden met de werkzaamheden, zodat de

pastorie medio 2010 al gesloopt zou moeten worden.

Door de crisis is de uitvoering van het wegenwerk vertraagd, maar de plannen zijn niet stopgezet. >

Al jaren is er in regioverband steeds meer samenwerking tussen de parochies van Amstelland. Het besef groeit, dat investeren in samenwerken kansen en mogelijkheden biedt die de individuele parochies te boven gaan.

Bestuurlijk en pastoraal wordt er al veel gedaan, de aandacht voor jongeren, de voorbereiding voor de sacramenten, catechese cursussen enzovoorts.

Een groot gedeelte van de opbrengst van verkoop of onteigening van de gebouwen van de Annakerk wil men gebruiken om te komen tot de oprichting van een pastoraal centrum voor Regio Amstelland want: 'Het geloof zal doorgegeven moeten worden!'

Zuster Valentina Spitteler en ik, die vanuit deze parochie naar het klooster gingen, kregen samen met Zuster Adolphine van Asseldonk een uitnodiging voor de slotviering op 8 mei 2011.

Wat vooraf ging

De Annaparochie is de oudste parochie in Amstelveen, gesticht op 4 augustus 1924 door de bisschop van Haarlem. Op 10 augustus werd de noodkerk ingezegend en in het gedenboek staat:

'Het Rijke Roomse Leven kon ook in Amstelveen een aanvang nemen'

Het bekende Sint Franciscuskoor is toen ook opgericht, en in een apart herdenkingsboek van het koor lezen we:

'Bijzonder was het om vast te stellen dat één familielijn van het begin tot het einde doorloopt: van Wim Franken in 1924 tot aan zijn kinderen Attie Lammers - Franken, Leni Vermeeren-Franken, Gerard Franken en Cees Franken in 2011'.

De nieuwe kerk werd gebouwd en op 23 augustus 1928 ingewijd.

In dat jaar is Zuster Valentina op tienjarige leeftijd in Amstelveen komen wonen en heeft de wijding van de kerk nog meegemaakt! Zij vertelt hierover: 'Alles ging heel plechtig met de bisschop Monseigneur J.D.J. Aengenent en er waren ook bruidjes bij, waaronder mijn zusje.

Ongeveer in 1934 werd de kapel van Onze Lieve Vrouw ingewijd.

Het schilderij van Onze Lieve Vrouw van de Altijddurende Bijstand werd toen geplaatst. Met de meisjes van de Maria Congregatie trokken we al zingend door de kerk. Het Ave Maria werd gezongen en nog een ander Marialied.

Ik was ongeveer vijftien jaar en mocht dirigeren!

Er werd gezegd: 'Jouw vader is op het koor, dus dat kun jij ook wel!'

Het was in de tijd dat de koorleden Gregoriaans leerden zingen en ik kreeg toen de kans om dat ook te leren'.

Zowel haar vader als de mijne, zijn zo lang ze konden, koorlid gebleven!

Er is in het laatste jaar van alles georganiseerd om op een waardige wijze afscheid van het kerkgebouw te nemen en vooral om samen te gaan met de Titus Brandsmaparochie waarmee de Annaparochie samen gevoegd gaat worden.

Al vanaf 1998 als de Annakerk geen eigen priester meer heeft, is pater Tom Buitendijk O.Carm.* administrator.

Er werd in het afgelopen jaar ook al 'gekerkt' in beide parochies zodat de parochianen elkaar alvast wat beter zouden leren kennen.

Andere activiteiten waren: optredens van koren, in december waren er kerstgroepen te bewonderen en Zuster Sanny Bruijns O. Carm. hield een lezing over de Heilige Anna.

Er was een fototentoonstelling uit de 85-jarige geschiedenis van de parochie en nog veel meer...

De slotviering op 8 mei 2011

In een volle, feestelijk versierde kerk ging Monseigneur dr. J.M. Punt, de bisschop van Haarlem/Amsterdam, voor. Het was deze keer geen 'Mis met drie heren' maar met maar liefst zeven heren, (vier priesters concelebrerend met de bisschop en een diaken en een pastoraal werker). Allen zijn regelmatig voorganger geweest in de pastoorloze tijd. Een echt samengaan van Regio Amstelland.

Het Sint Franciscuskoor had de mis van Hassler: Missa Secunda met oude instrumenten op het programma staan.

Na de Communie en het slotgebed door de bisschop werd het Allerheiligste in stilte weggebracht naar het rustaltaar in de sacristie door diaken Koopman.

Het overbrengen van de volgende kerkelijke behoeften werd voorafgegaan met een gebed en gebeurde door vijf actieve parochianen.

Doopboek

In dit boek, lieve God, staan de namen van de kinderen opgetekend die hier gedoopt zijn. Gij, God hebt hun namen geschreven in de palm van uw hand. Moge de kiem van het gelovige leven, dat zij in deze kerk hebben ontvangen, vruchten dragen in hun leven. Dit boek wordt gevoegd bij de boeken van de Carmelparochie en de Thaborparochie. De Titus Brandsmaparochie zal de namen van onze kinderen opnemen en bewaren.

Lezingenboek

God, leven gevend Woord, uit dit lezingenboek hebben wij Uw woorden verkondigd.

Met onze stem hebben wij Uw Woord tot klinken gebracht. Tot bemoediging en tot aansporing. Tot troost en tot steun. Uw woorden zijn een licht op onze levensweg en een lamp voor onze voeten. Moge Uw Woord ons begeleiden, wanneer wij, van de Annakerk, met de kerk van Titus Brandsma samengaan.

Paaskaars

Goede God, 85 jaar lang is in deze ruimte van de kerk gezongen: Lumen Christi: Licht van Christus. Aan deze Paaskaars zijn de doopkaarsen van onze dopelingen ontstoken. Het licht van deze kaars heeft ons hoop gegeven op nieuw leven voor onze doden. In het licht van Christus hebben wij willen wandelen als lichtdragers en vredestitelers. Moge uw Licht, levende God, ons vergezellen nu wij een nieuwe toekomst ingaan met de gemeenschap van Titus Brandsma.

Altaarkruis

Heilige en sterke God, op het kruis hebt U ons Uw liefde ten einde toe getoond. Mogen wij, die naar het kruis van Jezus uw Zoon opzien, door Hem gesterkt worden ons kruis te dragen. In dit altaarkruis hebben wij uw liefde herkend. Moge Uw liefde een bindende kracht zijn tussen de beide gemeenschappen, die samengaan. >

Het Annabeeld en Altaarkruis worden weggedragen

Annabeeld

Barmhartige God, u hebt ons de Heilige Anna, de moeder van Maria, tot patroon gegeven aan deze gemeenschap. Moge dit beeld van de Heilige Anna, dat ons dierbaar is, en waar wij bij gebeden hebben om uw steun en bescherming op haar voorspraak, een plaats krijgen in onze nieuwe kerk. Moge Titus Brandsma, die op de feestdag van de heilige Anna in 1942 zijn leven gegeven heeft en de heilige Anna, samen onze hemelse voorsprekers zijn.

Het wegbrengen van de kerkelijke benodigdheden was nog emotioneler dan het overbrengen van het Allerheiligste. Velen kregen een brok in hun keel en konden hun tranen niet bedwingen. Toen was het echt doodstil!

Hierna verleende Monseigneur dr. J.M. Punt aan de heer H.A. Lammers, sinds 1996 de vicevoorzitter van het bestuur van de Annaparochie, een hoge pauselijke onderscheiding. Hij mag zich nu Ridder in de Orde van Sint Silvester noemen.

Hij speelde een belangrijke rol bij het samengaan van zeven parochies in Katholiek Amstelland.

‘Het proces van kerksluiting is moeizaam en pijnlijk. U heeft dat proces met wijsheid en daadkracht begeleid en tot een goed einde gebracht’, aldus de bisschop.

Er werden nog enkele toespraken gehouden en het gedenkboek: ‘Annakerk een baken in de tijd 1928-2011’ werd aangeboden aan de bisschop en de burgemeester.

Slotlied ‘Halleluia’ van Händel

Na de viering was er gelegenheid om met een drankje en een hapje elkaar te ontmoeten en mochten ook wij een gedenkboek en kaars in ontvangst nemen.

14 mei 2011

Nog éénmaal zou op 14 mei 2011 de vaste dirigent van het Sint Franciscuskoor Enrique López-Cortón met het ook door hem geleide Ralph Sordo Choir uit Amsterdam en groot orkest een uitvoering verzorgen van het topwerk de Hohe Messe van J.S. Bach. De kerk heeft een heel goede akoestiek.

Zondag 15 mei om 10.15 uur Integratieviering van de H. Annaparochie en de Titus Brandsmaparochie.

Voor de regio R.K. Amstelland zal deze 15e mei een historische dag zijn. Twee parochies gaan samen één gemeenschap vormen waarin beide parochies zich thuis mogen voelen.

De Prior Provinciaal van de Karmelorde, pater Ben Wolbers O.Carm. zal voorgaan in deze viering en daarmee tot uitdrukking brengen dat er op een dieper niveau een eenheid is. Die eenheid ligt in het gelovig zoeken naar Gods Aanwezigheid in deze wereld. Het is de eenheid van mensen die verlangen naar een leven in Gods Tegenwoordigheid. Zo geloven is een persoonlijke keuze en beslissing. Als we die keuze bij elkaar kunnen herkennen en erkennen groeit er een diepere saamhorigheid. Als wij ons dieper met elkaar verbonden voelen, zullen we elkaar niet loslaten op onze gelovige weg door het leven. We hebben elkaar nodig om ons geloof te bevestigen en te vieren.

Het is te hopen en we mogen erom bidden dat het samengaan van twee gemeenschappen die één gaan worden, een echte verrijking zal zijn voor allen die samen op weg gaan.

Waar twee gemeenschappen in liefde en respect voor elkaar samen komen, zal het aan Gods zegen niet ontbreken. Wij wensen elkaar een mooie toekomst!

Bron: Pater Tom Buijtendijk O.Carm. in het contactblad Trefpunt 2011 nummer 3)

In deze viering werden ook de doop- en andere boeken, het altaarkruis en het Anna-beeldje overgedragen aan de Titus Brandsma-parochie. Het beeldje en een aantal kruiswegstaties zal worden geplaatst in de kapel daar, die dan Annakapel wordt.

Niet alle parochianen van de Annakerk gaan over naar de Titus Brandsma kerk.

Voor velen is de afstand te groot. Voor de bejaarden die dicht bij de kerk wonen, is het nu zo geregeld dat er één keer in de maand een Eucharistieviering in de pastorie van de Annakerk gehouden zal worden, zolang deze nog niet is verkocht. Daar is de eerste keer door ongeveer vijftien bezoekers al dankbaar gebruik van gemaakt.

Een kerksluiting blijft een verdrietig gebeuren, daarom is het zo belangrijk dat het op een goede manier gebeurt. Dankzij mijn zwager, die mij heel goed op de hoogte hield, heb ik het de laatste twee jaar van dichtbij mogen meemaken.

Wat heb ik veel bewondering voor allen die zich in deze tijd zo bewogen en vaak belangeloos inzetten voor plekken waar mensen hun geloof samen kunnen beleven en gelukkig zijn! En dit gebeurt niet alleen in Amstelveen maar ook op andere plaatsen waar mensen de kans krijgen om iets vanaf de basis op te zetten! <

* Orde Carmelieten

Optreden van enkele Eritrese Orthodoxe Christenen. Een gemeenschap die regelmatig van de Annakerk gebruik maakte.

ACTUALITEITEN

Reünie (deel 3 van 3)

De Congregatie DMJ vierde op donderdag 11 november in het Moederhuis nog één keer feest vanwege het 190-jarig bestaan van de Congregatie.

Een reünie voor de uitgetreden zusters.

Vijfendertig ex-medezusters gaven gehoor aan de uitnodiging en dat resulteerde in een enthousiast en warm weerzien met oude bekenden.

Al deze vrouwen hebben een stuk van hun leven met elkaar opgelopen. Door omstandigheden, veranderende denkbeelden, conflicten of wat het ook meer zij, hebben sommigen van hen besloten een ander pad te kiezen. De keuze om te vertrekken of om te blijven was niet voor een ieder een eenvoudige keuze.

Drie van hen vertelden hun verhaal. Vandaag het derde en tevens laatste verhaal in deze serie: Zuster Geertruid (Anny) Steenbakkers osb.

16

Van begin 1968 tot begin 1984 was ik Zuster van de Choorstraat. Daarna mocht ik verder gaan in het monastieke leven, en werd ik Benedictines in Oosterhout. Wat is er te vertellen over die verandering?

Allereerst: het vervult me nog steeds met een diepe dankbaarheid dat mijn weg naar het monniksleven via het intense apostolische leven van de Zusters van de Choorstraat mocht gaan. En dat deze 'doortocht' met zoveel begrip, welwillendheid en genegenheid verlopen kon. Zuster Cecilia, in 1984 Algemene Overste, zei het verschillende keren: 'Je blijft bij ons te allen tijde welkom!' En zo blijkt het ook te zijn. Achteraf was het steeds maar sterker terugkomen van het verlangen naar een stiller en meer biddend leven een natuurlijke ontwikkeling. In die tijd was dat niet zomaar meteen duidelijk. Integendeel: het was een jarenlange innerlijke verontrusting, een langdurig gesprek met deskundigen, betrokken buitenstaanders én insiders, en tenslotte een daad van gehoorzaamheid. In die tijd - de zeventiger jaren - was verandering één van de sleutelwoorden. Het religieuze leven bleek in

een fase te zijn van 'niet meer' en 'nog niet'. Met velen in de verschillende gemeenschappen deelde ik intens in het zoeken naar vormen. Vernieuwingskapittels, het 'gele boek', uittredingen, zusterschap én polarisatie. En gaande weg de eenheid in verscheidenheid: leren leven in de ruimte van de verschillen. Door de manier waarop het proces naar het onderkennen en aanvaarden van de monastieke roeping mocht verlopen, was er geen 'breuk' bij de overgang naar dat leven. Ten

diepste was er continuïteit. Ik had in 1976 eeuwige geloften afgelegd en die bleven van kracht. Er hoefde geen ontslag van geloften gevraagd te worden; de juridische binding met de Congregatie zou vanzelf veranderen door de professie in Oosterhout.

Bij mijn professie in 1976 schreef ik aan de zusters van de Congregatie in een algemene brief (die in het archief is): professie doen is allereerst een belijdenis: van God willen zijn. 'U viel ik toe, nauwelijks geboren, van mijn oorsprong af zijt Gij mijn God' ps.22,11. Dat besef werd bevestigd in de monnikswijding (1988).

Zo zijn mijn professie in het moederhuis en de wijding in de kerk van de Onze Lieve Vrouwen-abdij voor mij voorgoed met elkaar verbonden. Beide plaatsen zijn een thuis.

Er is nog iets: ik draag de ring van mijn professie in de Choorstraat. In die tijd hoefde er niet meer 'Jezus, Maria, Jozef, Vincentius' in te staan. Er werd 'In Omnibus Charitas' in gegraveerd. Dat devies heeft me altijd sterk aangesproken: het klikte met iets van binnen. Door de jaren heen leerde ik dat benoemen. Charitas gaat over de liefde van God. Leven met God is een dialoog van 'zijn'. Een ononderbroken samenleven, waarin die liefde geleerd wordt. Zodoende is het woord charitas altijd blijven staan. Er staat nu in: Charitas Dei - liefde van God. Toewijding aan de liefde zoals God die bedoelt en die Jezus ons komt leren. 'God zoeken', noemt Sint Benedictus dat, en 'niets boven de liefde van Christus stellen'. Gewoon iedere dag opnieuw beginnen én voortgaan!

Tot op de dag van vandaag is de band met de Congregatie levend gebleven. Door haar belangen biddend mee te dragen. Door goede banden met een aantal zusters met wie ik in die zestien congregatiejaren lief en leed deelde. Door het op verschillende wijze dienen

*'U viel ik toe, nauwelijks geboren,
van mijn oorsprong af
zijt Gij mijn God'
ps.22,11.*

van dezelfde Heer. Iedere tijd opnieuw gaat Gods genade naar allen die eerbiedig met Hem leven, zingt Maria in haar danklied. Moge het daardoor altijd 'In Omnibus Charitas' blijven, met hoop en vreugde! <

ACTUALITEITEN

Toen jij vertrok

Toen jij vertrok, is binnen in mij iets gebroken.
Ik wilde roepen, maar ik vond de woorden niet.
Je keek niet om, je tranen wilde je verbergen,
Maar daardoor had je ook geen weet van mijn verdriet.

Na je vertrek kon ik mijn onmacht slechts erkennen.
Ik bad tot God dat Hij met je zou gaan.
Ik zag hoe zich de wegen verder gingen scheiden.
Zelf heb ik toen opnieuw mijn keus gedaan.

Jouw afscheid heeft mij nooit eens en voorgoed geleken,
Nog steeds draag ik je mee in mijn herinnering
En nu na tien, na twintig, vijfentwintig jaren
Vraag ik je hoe het jou die tijd verging.

Hoe vaak heb ik gedacht: was je maar hier gebleven
Ik heb je geestkracht nodig, je geloof in het visioen.
We groeiden samen op en kunnen beiden niet vergeten;
Weet, dat ik je nog altijd graag mijn zuster noem.

Zuster Immaculée Hylkema

De Zusters Onder de Bogen hielden bij de viering van het 150-jarig jubileum, in 1987, een speciale dag voor ex-leden.

Over de gevoelens van heimwee en gemis bij de achterblijvers, en over wat zusters en ex-zusters, qua visie en bewogenheid deelden, schreef Zuster Immaculée Hylkema bovenstaand gedicht.

Bron: Ex caritate blz. 812

Kloosterleven, apostolaat en nieuwe spirit van actieve vrouwelijke religieuzen in Nederland in de 19e en 20e eeuw.

Annelies van Heijst, Marjet Derks en Marit Monteiro.

Op 7 november 1987 werd het bij de Congregatie Dochters van Maria en Joseph gebruikt toen hier een reünie was van uitgetreden zusters.

Dat het zo gauw bij ons terecht gekomen was, kwam waarschijnlijk door Zuster Francesco van Pinxteren die veel contacten had met andere Congregaties.

Ook tijdens de reünie op 11 november 2011 is dit gedicht weer uitgesproken.

Terugblik feest Mijnheer van Laarhoven

Door Zuster Cecilia van der Poel

"Het Licht doorgeven"

'Het Licht doorgeven' dat was de titel van het misboekje op 19 mei – het feest van Meneer van Laarhoven.

De dag dat wij het diamanten feest vierden van 'onze Vicaris'.

Het was niet moeilijk om een thema te vinden voor de Eucharistieviering.

Het werd dus: 'Het Licht doorgeven'.

Immers het Licht van Gods Aanwezigheid en het Woord waren de kernen van de Blijde Boodschap die hij ons al die jaren verkondigde.

Ontroerd was hij toen hij door de ereboog die in de gang was opgesteld en waardoor hij samen met Zuster Rosa de kapel moest ingaan.

Zelf moest ik denken aan de jonge priesters die vroeger na hun eerste Heilige Mis hun ouderlijk huis bezochten in het dorp waar ze vandaan kwamen.

Onder zo'n ereboog kwamen ze voor het eerst als priester bij hun ouders. Een beetje nostalgie dus!

Ook de witgele slingers op het altaar herinnerden ons aan die tijd!

>

Mijnheer van Laarhoven wordt welkom geheten door Zuster Rosa en mevrouw Beereboom (directrice Moederhuis)

ACTUALITEITEN

20

Maar samen met die eigentijdse, prachtige bloemen was de kapel héél feestelijk en was het meer dan de jubilaris verwacht had. Dat kwam ook uit toen Zuster Rosa het welkomstwoordje sprak.

Ze zei: 'U wilde een bescheiden feestje met de zusters (tot na de koffie). Maar na 38 jaar verdient u volgens ons een wat langere feestdag!'.

De Eucharistieviering was heel plechtig. Met drie priesters waren ze aanwezig op het altaar en de zang herinnerde ons aan het feest van Monseigneur Bluysen in de Brabanthallen.

*'God geef de mens woorden van waarde.
Niet van het brood alleen leeft hij,
God gaf de mens leven op aarde,
Spreek hem van dode wetten vrij'.*

En we zongen ook samen: 'Moge het worden, eindelijk, wat Gij gewild hebt van meet af: licht dat niet dooft, liefde die blijft'.

Monseigneur Bluysen was ook aanwezig! Dat was voor onze feesteling op zich al een geschenk, want samen hebben ze prettig en goed gewerkt in een moeilijke tijd van zoeken naar vernieuwing in de kerk.

Je ontmoet dan vóór en tegenstanders. Met een dosis humor zei hij bij een vorig feest: 'Samen braken we de Kerk af om haar daarna weer op te bouwen'.

Pater Philippus had de kافت van het misboekje ontworpen. Je ziet vlammen vuur, het licht en het boek: 'Het Woord'.

Het hart in de tekening is het vertrouwen, het respect, de liefde in dat licht, dat gekleurde, warme licht dat je ook ziet in de Kathedraal.

In zijn preek zei Pater Philippus: 'Als je de Sint Jan binnen gaat, vooral op een zonnige dag, word je overweldigd door de hoogte van het middenschip in het licht wat overal binnenstroomt. Dat komt omdat tussen die hoge pijlers en steunberen geen muur meer nodig is, de muur is glas geworden, gekleurd glas, en dat zet alles in een zuiver licht, een warm licht, licht met een hart.

Daar hadden de bouwers een bedoeling mee... De Kathedraal is de verbeelding van de heilige stad Jeruzalem, een visioen. De stad die door Johannes wordt beschreven als vol stralende edelstenen en doorstraald van Goddelijk Licht.

Het beeld van het licht, God als licht, dat zo dikwijls in de Bijbel voorkomt en door Christus ook nadrukkelijk gebruikt wordt, dat ervaar je in de Kathedraal.

God wilde dicht bij de mensen zijn en het licht Jezus kwam in de wereld. Jezus' licht straalde op ons uit, jullie zijn het licht der wereld.

Het lichtje dat we aanstaken aan de Paaskaars, het licht dat we kregen toen we gedoopt werden.

Christus heeft dat vertrouwen in iedere mens. Als we respect, vertrouwen, liefde hebben voor de ander, zijn we voor de ander een licht en geven we het licht door'.

Na de felicitatie in de hal werden in het restaurant nog verschillende toespraakjes gehouden, onder andere door Zuster Rosa en mevrouw Beereboom en er werden bloemen en cadeaus aangeboden.

Namens de zondagse bezoekers van onze kapel – die wij Vrienden van de Choorstraat noemen – sprak ook de heer Pas een mooi woordje.

Ik laat er hier een gedeelte van horen.

'Als bezoekers van de kapel van de Zusters van

het Licht doorgeven

Mr. Drs. J.A.A. van Saarlooven
60 jaar Priester

ACTUALITEITEN

22

Mijnheer van Laarhoven en bisschop Bluysen

de Choorstraat hebben we een speciale kijk op uw functioneren binnen deze hechte gemeenschap. Voor ons, relatieve buitenstaanders, bent u vooral de voorganger bij de zondagse Eucharistievieringen en andere diensten.

Met uitspreken alleen van liturgische teksten, maakt men niet echt kennis met de voorganger. Dat gebeurt veelal door zijn predicaties. In een jarenlange ervaring had u, in onze ogen, de gave van het woord, wat bleek uit de vlotheid waarin thema's werden behandeld en de soms fijnzinnige woordkeuze.

Wat vooral opviel, was, dat u steeds de Bijbelteksten van de zondag tot uitgangspunt nam en die telkens op verfrissende wijze besprak en uitwerkte. Niet de middeleeuwse kerkelijke dogmatiek stond daarbij centraal, maar de le-

venslessen, die in die teksten zijn vervat. Hierin opende u voor ons nieuwe gezichtspunten door steeds weer ander facetten te belichten. De Bijbelteksten werden daardoor voor ons richtingwijzers op onze levensweg. Wat ook opviel, was, dat u voortdurend benadrukte, dat God betrouwbaar en trouw is.

Telkens wist u bekende teksten uit het Oude en Nieuwe Testament in een nieuw licht te plaatsen en daardoor voor ons aanspreekbaar te maken.

Zo werd de Bijbel 'Een lamp voor onze voet en een helder licht op ons pad'.

Vanuit het rijke Roomse leven belanden we nu in een tijd die zorgelijk is voor het bestaan van de huidige kerk.

Hierop is van toepassing een definitie die ik laatst las: 'De tegenwoordige priester is een gediplomeerd meubelmaker, die moet werken in een land, dat geen hout meer levert'. In hoeverre u daar persoonlijk mee geconfronteerd werd, is ons niet echt duidelijk, want U werkte hier ruim veertig jaar in een speciale en overzichtelijke gemeenschap. Het jonge hout is onderwijl wel oud hout geworden! Maar als ik aan de zusters denk, dan zie ik een oude knoestige vijgenboom, die wel elk jaar rijpe en volle vruchten draagt. Ik wil sluiten met een gedichtje dat in deze levensfase wel bij u past.

*'Een heer zijn in de herfst, een rustige man
Een peinzende figuur met wandelstok:
Na een levenslang luisteren
Nu aangeland bij, wat nog kan'.*

Wij wensen U een mooie levensavond toe.

Na de aanbieding van het cadeau vertrokken de gasten en werd het feest voortgezet alleen met de zusters. Er was een hartelijke ontspannen sfeer.

Met muziek van Mozart probeerden we onze dankbaarheid te uiten.

Muziek kan als een gebed zijn. Felix Timmermans zei: 'Muziek is God in klanken'. Omdat we weten dat Meneer van Laarhoven van muziek houdt, konden we hem daarmee een plezier doen.

Toen ik vroeg: Wat heeft u er zelf aan beleefd, was zijn antwoord: 'Verwondering', want hij had niet gedacht dat er zoveel voor hem gedaan zou worden. 'En ontroering'. Hij heeft de waardering gevoeld en het vertrouwen en de zekerheid dat hij er bij blijft horen, wat er ook gebeurt. En daarom ook veel dankbaarheid voor de gemeenschap die hem altijd trouw zal blijven.

We zongen nog een laatste lied waarin onze gevoelens verwoord waren.

Met het laatste couplet van dit lied sluit ik af. <

*

*'U gaf ons steeds de richting aan,
de weg die wij nog moeten gaan,
op onze lange levensbaan.*

Eén uitspraak nog die waar is:

'Wij danken u heel oprecht.'

Dit hoeft niet verder uitgelegd.

Hiermee is genoeg gezegd:

Blijf lang nog onz'Vicaris'

*

ACTUALITEITEN

Stichtingsdag 7 juli 2011

De Stichtingsdag van onze Congregatie wordt elk jaar op 7 juli congregatiebreed gevierd. Dit jaar zijn 'de Zusters van de Choorstraat' al 191 jaar een begrip. Pastor Martens schreef ter gelegenheid hiervan de onderstaande overweging.

In Omnibus Charitas*7 juli 1820**Stichtingsdag van de Congregatie
Dochters van Maria en Joseph*

We lezen in het evangelie van Johannes 19.26: Toen Jezus aan het kruis hing en zijn moeder zag staan en bij haar de leerling van wie hij veel hield, zei hij tegen zijn moeder: "Dat is uw zoon," en daarna tegen de leerling: "Dat is je moeder." Vanaf dat moment nam die leerling haar bij zich in huis.

Jezus stierf in het bijzijn van zijn moeder. Hij laat hier bij zijn laatste afscheid zijn verantwoordelijkheid zien als zoon, om voor haar zorg te dragen en ook drukt hij hiermee, te midden van zijn lijden, zijn liefde voor haar uit. Jezus richt zijn vraag tot zijn meest geliefde leerling Johannes.

Ik denk, dat het zeker in die tijd, in de lijn van de verwachtingen zou liggen om de verzorging van ouders binnen de familie onder te bren-

gen. Familie van Jezus wordt in de bijbel niet zo vaak genoemd, maar hij zal die zeker gehad hebben.

Maar nee, Jezus koos voor deze vraag - zijn moeder in huis nemen - zijn meest geliefde leerling uit, de leerling waar hij een innige band mee had.

Dit ligt ook in de lijn van Jezus' gedachten, gezien het volgende:

Toen hij eens in een huis in gesprek was, kreeg hij de volgende boodschap: "Uw familie, uw moeder en broers wachten op u!" Maar het antwoord van Jezus was: "Wie is mijn familie, wie zijn mijn broeders? Zij die mijn volgelingen zijn, zij die de wil van mijn Vader doen en volbrengen, dat zijn mijn broeders en zusters."

En juist Johannes als volgeling en meest geliefde leerling van Jezus kreeg een opdracht

mee, een opdracht om zorg te dragen voor zijn moeder. Naast het verdriet, wat Johannes had in verband met het overlijden van zijn geliefde meester, kreeg hij als taak mee om te zorgen voor de moeder van Jezus.

Het is alsof Jezus tot zijn volgelingen wilde zeggen: Laten we niet verdrinken in ons eigen verdriet, maar laten we op zoek gaan naar de taak die God ons geeft op onze levensweg.

Zo is ook deze Congregatie ontstaan. Na de Franse tijd, waarbij het land achterbleef in een grote puinhoop en chaos, waren er vrouwen die niet hun eigen verdriet voorop stelden maar zich het lot aantrokken van de vele kinderen die na de oorlog met Frankrijk verweest achterbleven. Die het als hun taak zagen om ouden van dagen en kinderen die uit een te laag milieu kwamen om voor een weeshuis in aanmerking te komen en daardoor bloot stonden aan zedeloze verlokkingen, in de maatschappij een kans te geven. Pastoor Heeren met enkele andere vrouwen staan aan de wieg van de opvang van de kwetsbaren in de samenleving. In hun zorg en compassie voor deze uitgestotenen vonden zij als religieuzen hun bestemming. Hun verbondenheid als liefdezusters van de Congregatie is uitgegroeid tot een groot liefdeshuis met vele liefdewerken in binnen- en buitenland, waar u allemaal deel van uit maakt.

Het verwondert mij steeds opnieuw, hoe dit zaadje heeft kunnen uitgroeien tot wat het geworden is. Het is het geloof, geworteld in de liefde.

Dit krijgt uitdrukking in het symbool van onze Congregatie: de levensboom, geworteld in de liefde die van God uitgaat. Deze boom blijft vruchten dragen. Vrucht dragen zoals dat in het verleden is gegaan maar ook met geloof

en vertrouwen dat dit in de toekomst verder zal gaan. Want Gods liefde is immers als een bron die nooit opdroogt.

Zoals Jezus Johannes riep en hem een opdracht mee gaf, zo blijft Hij met zijn liefde mensen roepen. Zoals uw antwoord op zijn roepen in uw tijd paste, zo zullen de antwoorden van vrouwen uit deze tijd bij deze tijd passen.

Amen. <

Pastor Martens

Maria Hodigitria Wegwijster ten leven

door Zuster Leonie Rabou

De Mariaverering is in de Oosterse Kerken minstens zo intens als in de Katholieke Kerk, maar de accenten liggen anders.

De naam zelf die men in het Oosten aan Maria geeft, is kenschetsend, men noemt haar meestal 'Theotokos' wat betekent: Zij die God gebaard heeft of: Mètèr Theou – Moeder Gods – en niet: Maria of Onze Lieve Vrouw.

Er zijn drie hoofdgroepen van Maria iconen.

1. De Moeder Gods van het Teken (Orante)
2. De Hodigitria, de Wegwijster ten Leven
3. Eleousa, Moeder van de Tederheid

Het oudste type Moeder Gods icoon is de Hodigitria.

In de iconenkunst bestaan minstens 400 verschillende Maria-Iconen, genoemd naar de plaats waar dat type ontstaan is of voor het eerst voorkomt.

Deze icoon kent veel varianten.

Reeds in de 6e eeuw nam men aan dat de oorspronkelijke Hodigitria door de evangelist Lucas geschilderd zou zijn. Vandaar dat Lucas de patroon is van de schilders.

27

Moeder Gods Hodigitria,
de wegwijzende.

We zullen eens gaan kijken:

Er blijft een zekere afstandelijkheid tussen Maria en Kind, zij kijken elkaar niet aan. Maria is in deze icoon de grote Voorspreekster. Terwijl zij het Kind op haar linkerarm houdt, maakt Maria met de rechterhand het voorspreekster gebaar naar Jezus toe:

‘Gaaf naar Hem, Hij is de weg, de waarheid en het leven’ (Joh. 14,5)

Ook het Kind op haar schoot heeft dezelfde waardige houding als Maria, Moeder en Kind kijken ons aan. Het Kind heeft niets kinderlijks, we zien een kleine volwassene, die in zijn linkerhand een boekrol (de Schrift) vasthoudt en met de rechterhand zegent.

Maria draagt een blauw of groen onderkleed en een rood bovenkleed.

De kleding van de Moeder Gods is vastgesteld; rood – blauw/groen – symbolen van de goddelijke en menselijke natuur.

Naast de nimbus (stralenkrans) zien we initialen: **MP ΘΥ**

Initialen van de Moeder Gods (Oud Grieks).

Dit zijn de eerste en laatste letters van de Griekse woorden voor:

MOEDER GODS - MHTHP OEOY

De initialen van Christus: **IC XC**

Ook dit zijn de eerste en laatste Griekse letters van de naam:

JEZUS CHRISTUS - IHCOYC XPICTOC

Om te laten zien, dat dit een afkorting is, geeft men boven de letters een boogje aan.

Aan de drie sterren wordt de symbolische betekenis van de maagdelijkheid van de Moeder Gods toegekend.

De Mariaverering van de Oosterse Kerk is spiritueler, verhevener dan die van de Westerse kerk met haar devotioneel karakter.

De Maria icoon is geladen zowel met theologie als verbonden met de liturgie en haar gezangen over Maria.

‘AKATHIST ~ HYMNE’

Υ Door Haar ontvangen wij alle genade: Zij is de Moeder van de kerk.

Υ Over U, Maria, verheugt zich de hele schepping, het koor van de engelen enzovoorts.

Zo zingt de orthodoxe liturgie ter ere van de Moeder Gods, de Godsmoeder, de Kerk.

Akatistas hymne:

‘Weesgegroet, gij die de weg toont aan hen die in duisternis wandelen’.

Waarbij Christus wordt bedoeld als de weg, waar de Moeder Gods op wijst.

(Deze hymne wordt staand gezongen). <

'Iconen schilderen maakt mijn geloof tastbaar'

Ieder kwartaal vindt u in de Heeriaan de rubriek Iconen, waarin Zuster Leonie een door haar gemaakte icoon beschrijft en uitlegt. Tijd om Zuster Leonie te beschrijven en aan u uit te leggen.

door Brigitte Lutters

Miep Rabou (spreek uit Raboe) werd op 23 april 1928 geboren in de Brabantse hoofdstad. Werd zij eerder Mientje genoemd, na het krijgen van een speldje met de naam 'Miep' daarop, was het voor een ieder duidelijk dat zij zó genoemd wilde worden vanaf dat moment.

Zuster Leonie; ze kijkt je altijd in de ogen, op een manier alsof ze daardoor een direct inkijkje heeft in je ziel. Ze is groot en loopt rechtop, wat haar een krachtige uitstraling geeft en haar stem is geenszins een stem van een 83-jarige.

Tussen toen en nu is de liefde voor iconen ontstaan. Zij was het vierde kind (van de zes) van een vooruitstrevend hoofd van een Bossche lagere school. Haar vader was niet alleen vooruitstrevend in zijn denkbeelden maar ook in de praktijk. Op zijn school wist hij leerlingen te motiveren door een positieve benadering, in tegenstelling tot veel van zijn tijdgenoten. Hij vond dat ieder kind het recht had om eruit te laten komen wat er in zat en als onderwijzer en hoofd van de school vond hij dat hij die verantwoordelijkheid had naar zijn leerlingen. Deze visie bracht deze Bossche hoofdonderwijzer ook over op zijn kinderen. Hij leerde ze zelf na te denken en voor zichzelf op te komen. Bovendien mocht Miep het klooster pas in, nadat zij haar studie voor onderwijzeres had afgemaakt, zodat ze voor zichzelf kon zorgen, wat de toekomst ook bracht.

Het noviciaat (de periode waarin zusters de kloosterregels leren) was een ware cultuur-

schok voor haar met een systeem van regeltjes en wetten waarin eigen initiatieven niet op prijs werden gesteld. Maar de tijdgeest was een andere en je accepteerde het gewoon. Zij wilde haar leven ten dienste stellen aan anderen en net als haar vader werd zij een onderwijzeres die op haar eigen wijze (eigenwijze) de leerlingen tot de toppen van hun kunnen wist te brengen.

Zuster Leonie kende het bestaan van iconen van bidprentjes, maar voor haarzelf gingen iconen pas leven nadat zij aan een retraite >

29

Moeder Rabou met gieter. In de teilen van links naar rechts: Diny, Miep (Zuster Leonie) en Resy.

deelnam waar iconen schilderen onderdeel van uitmaakte. Daar is een passie ontstaan die haar rijker en dieper heeft gemaakt, zoals zij zelf zegt. ‘Het ritueel dat aan strikte regels gebonden is, is een wijze om tot God te komen, veel dieper en intenser dan middels gebed’. Dat het schilderen (of schrijven) van iconen aan zoveel regels is gebonden heeft te maken met het feit dat iconen niet beogen de zichtbare werkelijkheid weer te geven, maar de spirituele. Daardoor ontstaat een icoon niet alleen in een sfeer van meditatie en gebed, maar er ontstaat als het ware een omgekeerd perspectief, waarin het verdwijnpunt andersom wordt weergegeven, symboliserend dat de icoon naar je toekomt. ‘Ik ben het niet die schildert; mijn handen worden geleid door God’, zo vertelt Zuster Leonie. ‘Dat is ook de reden dat er geen iconen gesigneerd zijn’.

Als je een icoon schildert, mag je wel op de achterzijde zetten:

Διά χειρός (gemaakt door de hand van...) gevolgd door je naam.

Het oerbeeld is essentieel voor de ziel van de icoon. Daarom wordt ook gebruik gemaakt van voorbeeldboeken als de Hermeneia (of in het Russisch Podlinnik).

Zolang haar handen het blijven doen zal Zuster Leonie iconen blijven schilderen. Thuis, maar ook tweemaal per jaar in Maarsen, waar zij met anderen retraite houdt, onder de bezielende begeleiding van Broeder Hermann Sleuwenhoek.

‘Iconen schilderen is mijn manier van het tastbaar maken van mijn geloof. Ik ben ook nooit alleen dankzij mijn iconen. Ze zijn om me heen en ik spreek met ze en zij met mij. Zonder iconen zou ik niet meer kunnen leven’. <

Regels voor de iconenschilder

1. Maak een kruisteken, bid in stilte en vergeef je vijanden.
2. Leg je met liefde toe op ieder detail van de icoon, alsof je voor het aanschijn van God zelf werkt.
3. Bid gedurende het werk om je innerlijk te versterken. Vermijd vooral ijdele woorden en bewaar het stilzwijgen.
4. Bid in het bijzonder in vereniging met de Heilige van wie je het ge-laat schildert. Behoed je geest voor afleiding en de Heilige zal bij je zijn.
5. Als je een kleur kiest, strek dan je geestelijke handen uit naar de Heer en vraag Hem om raad. (Afhankelijk van de symbolen, liggen kleuren al dan niet vast).
6. Wees niet afgunstig op het werk van je naaste. Zijn/haar succes is ook het jouwe.
7. Als je icoon af is, dank dan God, dat Zijn barmhartigheid je de ge-nade heeft verleend om de heilige iconen te schilderen.
8. Laat de icoon zegenen door deze op het altaar te plaatsen. Wees de eerste om ervoor te bidden voordat u haar aan anderen geeft.
9. Vergeet nooit: de vreugde om de iconen in de wereld te verbreiden, de vreugde van het werk zelf van de iconenschilder, de vreugde om de Heilige de mogelijkheid te geven om door zijn icoon te stralen, de vreugde om in gemeenschap te zijn met de Heilige van wie je het beeld schildert.

Bron: <http://www.liesbeths-ikonen.nl>

Iconen (afgeleid van het Griekse Eikon wat 'beeld of gelijkenis' betekent) zijn afbeeldingen van Christus, de Moeder Gods, Heiligen en Bijbelse gebeurtenissen op houten planken (of als Fresco's op wanden van kerken) uit het Nieuwe Testament, die middels strikte regels gemaakt zijn en gewijd.

door Zuster Augusta

Zingen maakt gelukkig

Fietsende in de omgeving, reed ik op een smal fietspad achter een man van rond de 80 jaar.

Dat was niets bijzonders want dat gebeurt wel meer; het bijzondere ervan was dat ik deze man hoorde zingen. Ik was verrast door deze zingende man en ook wel wat nieuwsgierig.

Toen het pad wat breder werd ben ik naast hem gaan fietsen. Het bleek geen onbekende voor me te zijn. We raakten aan de praat, ook over het zingen en hij zei: 'Ja zuster, weet je, zingen maakt gelukkig en dat wil toch iedere mens graag zijn!'

Dat zinnetje heeft mij nogal bezig gehouden. Ja, zingen doet een mens goed, er kan en mag dan naar buiten komen van wat er werkelijk in je leeft aan allerlei gevoelens.

Je kunt je zo ontspannen en vrij voelen als er zomaar een melodietje in je opborrelt wat je dan ook nog kunt zingen of fluiten.

Je ochtendhumeur verdwijnt als je staande onder de douche van harte kunt zingen. Het dagelijks werk wordt lichter als je erbij zingt. De fietstocht naar je werk lijkt er korter van te worden. Zelfs je pijn en je verdriet kunnen er door verlicht worden.

En als je niet (zo goed) kunt zingen, luister dan hoe anderen zingen en neurie wat mee, laat je meenemen op de melodie van anderen's liedjes en melodietjes.

Een mens zou verplicht moeten worden om 's morgens als eerste werk te zingen. Het zou onze gezondheid en levenshouding zeker beïnvloeden.

De vogels geven ons daarmee een goed voorbeeld, want wie is er niet blij als hij 's morgens vroeg de vogels hoort fluiten? Dat is toch een heerlijk geluid.

Een dag op deze manier beginnen kan de basis zijn voor een vreugdevolle dag. Geen wonder dat kloosterlingen 's morgens, op het tijdstip dat de vogels beginnen te fluiten, al vroeg beginnen met Gods lof te zingen, heel de dag kunnen ze daarop verder bouwen.

En weet u het nog: 'Zingen is dubbel bidden'. <

*Gedicht van Zuster Rosa de Lima Olaerts
(Generaal Overste van de Zusters van Liefde in Tilburg)*

Het labyrint van het verlangen

Een klein meisje met een ballon: blij om
iets van niets, om de lucht en het licht dat
er toch weer is, de zon die het weer won
van de regenwolken.

Even nog en de zomer is alweer voorbij;
de weemoed hangt roerloos in de bomen die
stilaan bladeren loslaten, door de storm
of de droogte, door de tijd of omdat het

nu eenmaal altijd zo is geweest. De zwaluwen
plannen ook nu weer hun verre reizen want hier is
nog weinig voor hen te beleven. Wie loopt nu
in dit labyrint van het verlangen?

Wie kan loslaten, laten gaan, zonder al teveel
melancholie? De herfst komt langzaam, heel langzaam
met trage avonden en huiver rond de uren die
voorbij gaan, in het labyrint van het verlangen.

Adeleyd (pseudoniem)

Via de e-mail kreeg ik het bericht dat de Vastenactie van Cordaid – Mensen in Nood – de website 'Haiku for Hope' had gelanceerd. Op deze site werd verzocht om mee te doen aan de solidariteitsactie voor het getroffen gebied van Japan. (www.haikuforhope.nl) En, werd er bij vermeld, het was niet bedoeld om hiermee geld in te zamelen of fondsen te werven. Maar om mensen samen te brengen. Op deze site kon je zelf een steunbetuiging schrijven in de vorm van een haiku. Deze werd dan meteen vertaald en geplaatst. Het creatieve eindresultaat zou later aan Japanse organisaties in Nederland worden overhandigd. Een mooi initiatief.

door Zuster Lisette

HAIKU

Haiku (zowel enkelvoud als meervoud) is een van oorsprong Japanse dichtvorm die in de westerse wereld erg geliefd is.

Karakteristiek zijn de vorm en het onderwerp. De vorm van een haiku is strak en uiterst beknopt. Het gedichtje telt 17 lettergrepen, gewoonlijk over drie regels verdeeld in de verhouding 5-7-5.

Bron: Literaire begrippen, Fontys lerarenopleiding, vakgroep Nederlands

34

Ik dacht na over een haiku.
Drie regeltjes en het zou over
de natuur moeten gaan. Dat
moest toch wel lukken!

'Haiku is natuurpoëzie'; het
landschap wordt verbeeld, of
bloemen, dieren en dingen
om de mens heen. Bij de
aankondiging van dit project
stond:

'De enige manier om weer-
stand te bieden tegen de
huidige situatie in Japan is
deelgenoot te worden'. Ik
voelde me betrokken bij de
ellende van al deze mensen
en begon aan mijn haiku.
Eerst eens proberen in het
klad. Niet over Japan, maar
gewoon over het voorjaar. Al
wandelen in het Zuiderpark
kwam de inspiratie al snel:

*In de volle zon
bloeien de tulpenbomen
Fluitende merel*

Nu de volgende, deze keer
over Japan. Even later staat hij
op de site. En in een mum van
tijd werd hij vertaald in
Japanse letters. Kleine
karakters als schilderijtjes. Mijn
eigen tekst is verdwenen.
Maar dan, hup, met één klik
komt mijn tekst terug in het
Nederlands in een mooi wit
etiket.

*Geschokt in de kern
de aarde heeft bewogen
Ik vraag om stilstand*

Een eindeloze rij witte etiket-
ten trekken over het scherm.

In het Japans. Als ik er op klik
komen de Nederlandse
gedichten voorbij. Ik lees, de
stand staat nu op meer dan
2000!

Ik ben nieuwsgierig naar de
andere gedichten en lees
verder.

*kraanvogels vouwen
samen met heel veel mensen
sturen wij liefde.*

Met de witte haiku snellen ook
kraanvogels voorbij. Gevou-
wen kraanvogels die de
gedichten vergezellen. De
kraanvogel is een krachtig
symbool en hoort bij Japan.
Deze vogel heeft wereldwijd
in alle culturen indruk gemaakt
en een sterke symbolische

HAIKU FOR HOPE

betekenis meegekregen. In het naoorlogse Japan werd hij een uitgesproken vredessymbool. De kraanvogel is ook symbool van gezondheid, lang leven, trouw en geluk. Deze vogel is een beschermd en een heilig dier. Bij uitvinding van origami (Japanse vouwkunst) rond 1700 ontstond er zelfs een legende dat de wens werkelijkheid wordt van wie duizend kraanvogels vouwt.

Nog een nieuwe dimensie kreeg de kraanvogel door het aangrijpende verhaal van Sadako Sasaki. Zij werd als peuter slachtoffer van de radioactieve straling van de

kernbom op Hiroshima. Ze groeide op tot een jonge atlete, maar op haar elfde ontwikkelde zij leukemie, de 'bomziekte'. Begin augustus 1955 was ze ernstig ziek en naar aanleiding van de oude Japanse legende die haar beste vriendin haar vertelde, nam ze zich voor om duizend kraanvogels te vouwen, met de wens om terug te kunnen lopen. Sasaki raakte echter niet verder dan 644, ze stierf op 25 oktober 1955. Ze was twaalf jaar oud.

Haar vrienden vouwden na haar dood de andere kraanvogels. Haar verhaal wordt op sommige Japanse scholen verteld bij de jaarlijkse herdenking van de kernbom op Hiroshima, en over heel Japan wordt ter ere van haar 6 augustus als vredesdag gevierd.

Als ik de haiku naloop, die voor Japan op het internet staan, valt mij op dat het woord 'hoop' steeds weer terugkomt, natuurlijk ook doordat de actie zo is genoemd. Een gedicht vond ik heel treffend:

*Zon, wind en golfslag
Sluit de doos van Pandora
Het is genoeg*

Met deze doos van Pandora wordt teruggegrepen op een eeuwenoude scheppingsmythe. Met deze haiku wordt dit verhaal weer actueel en overbrugt daarmee een tijdsbestek van eeuwen. Het doet me denken aan het boek van Joseph Campbell, 'Mythen van de mensheid'. Deze befaamde mytholoog zegt daarin: 'Alle mythen zijn uitingen van de universele behoeften aan antwoorden op maatschappelijke, kosmologische en spirituele vragen. Die behoefte zal nooit verdwijnen en dus zal een mythisch verstaan van de wereld altijd weer opduiken'.

De doos van Pandora is zo'n verhaal. De naam Pandora betekent draagster van alle gaven. Pandora is in de Griekse mythologie de naam van de eerste vrouw, die werd gevormd uit aarde en water. ➤

Alle goden schonken Pandora goede gaven. Athene gaf haar intelligentie, talent, manieren en kleeftde haar in de mooiste kleding. Aphrodite gaf haar bevalligheid en schoonheid van een godin. Andere goden gaven haar goud en staken bloemen in het haar. Maar de laatste god Hermes, gaf haar de spraak en plantte schaamteloze gedachten en een bedrieglijke aard in haar wezen. Zo kreeg zij ook een eigenschap, die geen andere sterveling had: nieuwsgierigheid. Van Zeus kreeg zij als huwelijkscadeau een doos, waarin alle ongelukken zaten opgesloten. Als de doos gesloten bleef, kon er niets gebeuren. Maar Pandora kon haar nieuwsgierigheid niet bedwingen en opende de doos. Toen kwamen daar alle rampen, ziekten en zorgen uit tevoorschijn. Aan het kommerloze bestaan van de mensheid was een einde gekomen. Pandora wilde nog gauw de deksel op de doos doen. Maar alleen de hoop bleef in de doos achter.

Een heel oud verhaal, dat in onze dagen weer tot leven komt. Want het lijkt er wel op dat er in onze tijd een grote doos van Pandora is geopend. We worden overspoeld door alles wat er ontsnapt uit die doos. Onheil en chaos uit Egypte, Tunesië, Libië, natuurrampen uit Japan, aardbevingen en tsunami's, vulkaan-uitbarstingen met aswolken, gevaarlijke EHEC-bacteriën, genetische manipulatie van voedsel- en landbouwgewassen en ga zo nog maar even door.

Net zoals bij Pandora is onze nieuwsgierigheid over grenzen heengestapt, zodat bepaalde zaken niet meer beheersbaar blijken.

Maar, zoals het al eeuwen ging, de hoop blijft achter in de doos. De hoop blijft altijd op haar plek. Ook in onze tijd. Het is onze eigen kerncentrale die intact blijft en ons wezen niet aantast, wat er ook gebeurt. Het is onze eigen haiku fore hope! <

Bijzondere vriendschap

De ene is 102 jaar oud, de andere (pas) 98 jaar. Zuster Egidia van Grinsven (rechts) en Zuster Antonio Verspagen, twee zusters van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph, woonachtig (naast elkaar) in Sint Jozefoord te Nuland, vertellen over vriendschappen in het algemeen en over vriendschappen in het bijzonder.

Door Brigitte Lutters

In de tijd dat Zuster Egidia en Zuster Antonio intraden was 'stilte' een hoog goed in het klooster. De tijdgeest was er een van niet spreken over je emoties en gedempt lachen. Vriendschap tussen twee zusters werd toen op z'n zachtst gezegd ontmoedigd. Destijds uit angst dat er te intense relaties zouden ontstaan tussen zusters. Beide zusters zijn lange tijd novicenmeesteres geweest en overste. Beide functies vereisten een mentaliteit van groepsbelang boven eigenbelang.

Het Tweede Vaticaanse Concilie bracht vele veranderingen te weeg en ook de visie op vriendschappen werd genuanceerder. De meeste mensen verstaan nu onder vriendschap geven en nemen, gedeeld verdriet en dubbele vreugde. Vriendschap maakt een mens rijker.

Zuster Antonio:

'Ik heb me nooit iets van die regel dat ik geen vriendschap met andere zusters mocht hebben aangetrokken. Als ik een klik had met een medezusters ging ik dat niet ontkennen. Ik ben in dat opzicht altijd dicht bij mezelf gebleven.

Ook als novicenmeesteres heb ik nooit wat verkondigd waar ik zelf niet achter stond'.

Zuster Egidia:

'Voordat ik het klooster inging wist ik wat er van me verwacht werd en dus accepteerde ik die regel. We wisten bijvoorbeeld óók dat we niet naar huis mochten, ook dat nam je gewoon voor lief'.

>

Zuster Antonio:

‘Voor mij heeft het niet altijd vastgestaan dat ik het klooster in zou gaan. Ik had vriendschap aan een jongen en ik zou met hem getrouwd zijn, maar hij verongelukte toen we vier jaar verkering hadden. (Een foto van het prille stel prijkt op de kast). Mijn leven stond op z’n kop en ik wist dat ik iets zinnigs met dit leven wilde doen. Toen ben ik gaan bidden en werd het voor mij duidelijk dat mijn toekomst in het klooster lag’.

Zuster Egidia:

‘Voor mij lag het anders. Ik wist al op jonge leeftijd dat ik zuster wilde worden. Toch was ik ook al 24 voor dat ik intrad’.

Zuster Antonio:

‘Al vrij snel na mijn professie werd ik tot novicenmeesteres benoemd’.

Zuster Egidia:

‘Ja, dat weet ik nog goed. Ik had het erg goed naar mijn zin als novicenmeesteres, maar het Bestuur had iets anders voor me in gedachten en Zuster Antonio volgde me op. Dat was onze eerste kennismaking met elkaar. Het klikte. Als de gelegenheid zich voordeed speelden we kaart’.

Zuster Antonio:

‘Ik kende je al wel als jonge zuster hoor! Ik kende ook je tante, Zuster Gijsbertha. En ik heb je vaker dan één keer op mogen volgen. Op enig moment kreeg ik te horen dat ik naar Huize Vincentius in Udenhout overgeplaatst zou worden. Ik zou daar de overste opvolgen. Driemaal raden wie daar overste was!’

Zuster Egidia:

‘Dat vond ik niet leuk! Natuurlijk nam ik het Antonio niet kwalijk; zij was immers ook maar gestuurd, maar ook op Vincentius had ik graag als overste willen blijven. Maar ja,

voor mij lag er ook al een nieuwe bestemming te wachten’.

Zuster Antonio:

‘Vriendschap heb ik altijd belangrijk gevonden. Ik was zeer goed bevriend met Zuster Marie Immaculée (Niessen red.). Die vriendschap is ontstaan in de tijd dat ik overste en zij mijn assistent was. In die tijd mocht je als zuster naar huis, als een van je ouders 80 jaar werd. Marie Immaculée had geen familie meer en te zien dat anderen naar hun ouders konden maakte haar erg verdrietig. Ik had mijn ouders nog en bovendien had ik mijn zus als medezuster (Zuster Edwardi). We besloten te vragen of Marie Immaculée met ons mee zou mogen als onze vader of moeder 80 jaar zou worden. Dat mocht en ze had er sindsdien een familie bij. Dat is zo gebleven tot dat ze stierf. Ze is inmiddels zelf ook al twintig jaar dood.

Als mijn familie naar het graf van mijn zus Edwardi gaat, dan gaan ze ook altijd naar haar graf. Het is immers familie geworden. ‘En er waren heus wel zusters die deze vriendschap afkeurden hoor. Ik hoorde het gesmiespel, maar daar heb ik me nooit wat van aangetrokken.

Zuster Egidia:

Tja, die Heilige Regel die je als novicenmeesteres aan de jonge zusters moest leren. Het was zó anders dan nu. Als er zusters over de schreef waren gegaan, kwam dat bij het ‘dagelijks beschuldigen’ aan bod. Namen werden er niet genoemd, maar die het aanging, snapte het wel. Ach, andere tijden: we werden ‘klein’ gehouden’.

Zuster Antonio:

‘Dat is gelukkig wel anders geworden. Ook in mijn tijd als docent handenarbeid (op Papenhulst en het Sint Janslyceum) heb ik vriendschappen gesloten. Met een oud-leerling heb ik nog altijd een heel leuk contact’.

Zuster Egidia:

‘Die veranderingen vond ik anders soms best moeilijk. Het bracht bijvoorbeeld ook met zich mee dat we ons habijt aan de wilgen moesten hangen. In één keer was je niet meer als zuster herkenbaar voor de buitenwereld. En dat had toch lange tijd niet alleen je identiteit, maar ook je status voor een deel bepaald.

Ik ging op pad om burgerkleden te kopen. Er werd me wel aangeboden omdat samen met iemand te doen, maar ik deed dit nu eenmaal liever alleen. Gelukkig werd hetgeen waar ik mee thuis kwam niet afgekeurd!’

Zuster Antonio:

‘Ja, Egidia en ik zijn hier burens. Het stomme toeval wilde dat we naast elkaar kwamen te wonen in Sint Jozefoord. Ha, wij zijn tot vriendschap gedoemd!’

Vandaag de dag zorgt Zuster Antonio voor de post en de planten van Zuster Egidia en enkele keren per dag loopt Zuster Antonio bij Zuster Egidia binnen om te informeren of ze nog wat voor haar kan doen.

Zij kennen elkaars families en wanneer zij op bezoek komen, zijn beide zusters aanwezig. Ondanks hun hoge leeftijd, leven er van Zuster Antonio nog één en van Zuster Egidia nog twee zusjes.

Samen tweehonderd jaar, samen vriendschap. <

De jonge zusters Egidia en Antonio

Zuster Maurice van Zeeland

Geboren op
17 september 1912

te Gorinchem

Overleden in Sint Jozefoord
te Nuland

op 31 mei 2011.

Zij was 79 jaar
onze medezuster.

Zaterdag 4 juni jongstleden waren wij bijeen in de kapel van Sint Jozefoord om in een plechtige uitvaartdienst Zuster Maurice van Zeeland biddend en zingend te gedenken; samen - saamhorig.

Na een gezegend leven van 98 jaren nam zij afscheid van deze wereld en ging een nieuw onvergankelijk leven tegemoet.

Ieder van ons beleefde deze afscheidsviering op eigen wijze, met onze eigen herinneringen, onze eigen gedachten, onze eigen gevoelens en onze eigen gebeden. Zuster Valentina, die jarenlang bevriend was met Zuster Maurice en haar van zeer nabij heeft meegemaakt, kan ons veel vertellen over haar leven, haar werk, haar belevenissen.

Zuster Maurice was 'religieus' in de ware zin van het woord. De meest belangrijke literatuur was voor haar de bijbel. Zij las er veel in.

Ook had zij een grote devotie tot Maria, was vaak te vinden in de Mariakapel van de Sint Jan. Ze bad bij het beeld van Sint Antonius en stak daarbij een kaarsje aan. Niet alleen als ze iets kwijt was.

Zij nam trouw deel aan het gemeenschappelijk gebed, dat haar zeer dierbaar was. Ze was gezegend met een mooie altstem en zong graag mee in het koor, zolang zij er zich geschikt voor vond.

Als lerares Frans gaf zij les aan de MULO en na haar pensioen bleef ze veel leerlingen nog bijles geven. Zij stond positief in het leven en had een brede belangstelling voor alles wat zich in de wereld afspeelde.

Tot haar 85ste jaar schreef ze regelmatig brieven voor Amnesty International.

Op velerlei wijze genoot zij van het leven.

Kaarten en scrabbelen waren geliefde bezigheden van haar. Ze maakte graag gebruik van de vrije reizen van de NS. Het liefst ging ze alleen, want ze wilde in de trein lezen.

Haar kamer leek wel een tuin. Overal stonden planten en bloemen, die ze met liefde verzorgde. Over de vloerbedekking maakte zij zich minder druk.

Toen de jaren gingen tellen, gingen haar gezichtsvermogen en gehoor geleidelijk aan achteruit. Ze werd steeds afhankelijker en had vaak hulp nodig. Een heel aantal vrijwilligers stond haar terzijde en verleende haar de nodige diensten. Eén keer per jaar, met Sinterklaas, bestelde ze tien amaryllisbollen en deelde die uit aan haar trouwe hulpverleners als teken van haar waardering en dankbaarheid.

Wij mogen onze medezuster Maurice typeren als een lieve, wijze, dienstvaardige, levenslustige, originele vrouw, met veel humor, dankbaar voor al het goede, recht door zee, strikt rechtvaardig, aandachtig voor degenen voor wie zij zich verantwoordelijk voelde, bedacht op het wel en wee van de ander. Voor de gemeenschap van de congregatie was zij een geliefde medezuster.

Op een bidprentje las ik eens het volgende citaat: 'Treur niet omdat ik gestorven ben, maar wees blij dat ik geleefd heb'. Deze tekst mogen wij terecht toepassen op Zuster Maurice. Wij zijn heel dankbaar dat zij zoveel jaren onze medezuster mocht zijn.

In geloof en vertrouwen en met eerbied hebben wij haar uit handen gegeven en toevertrouwd aan de Heer van alle leven, in het besef dat alles vergankelijk is, maar de liefde van God zal altijd duren.

Haar voorbeeld en nagedachtenis zij ons allen tot zegen. <

Zuster Valentina Spitteler en Zuster Til Lagerberg

V.l.n.r. Zr. Theodarda, Zr. Corrie, Zr. Maurice en Zr. Valentina ter gelegenheid van het 60-jarig kloosterfeest van Zr. Valentina.

*
*'Treur niet
 omdat ik gestorven ben,
 maar wees blij
 dat ik geleefd heb'.*

*

Zuster Gratiana Huis in 't Veld

Geboren op

11 oktober 1911

te Baak Steenderen

Overleden in Sint Jozefoord

te Nuland

op 6 juli 2011

Zij was bijna 75 jaar

onze medezuster.

Wie was Zuster Gratiana Huis in 't Veld?

Op 25-jarige leeftijd trad zij in in onze Congregatie.

Zij werd een gelukkige en blij religieuze die alles wat haar overkwam uit Gods hand aanvaardde. Een zorgzame en hardwerkende medezuster.

Zij kreeg een taak in het bejaardenhuis in Beverwijk op de herenafdeling. De heren hadden respect voor haar en gingen niet met haar 'lopen'.

Het leek wel of zij volledig overtuigd was dat haar werk en haar inzet door God gezien, gekeurd én goed bevonden werd!

Op de voorgrond staan was haar vreemd. Daar had ze geen behoefte aan. Door haar blijheid en haar nooit aflatende zorg was zij een waardevolle bejaardenverzorgster waar men het graag mee te doen had.

Zij hield van het religieuze gemeenschapsleven en was graag aanwezig bij haar medezusters in de recreatie. Na haar werkzame leven ging zij niet stil zitten. Er was een kaartclubje dat overdag bij elkaar kwam en waar ze graag naar toe ging. Een ander clubje kwam in de avond bijeen. Ook daar nam zij met veel plezier aan deel.

Stil zitten was niets voor haar. Haar handen waren altijd bezig. Vroeger met borduren, op latere leeftijd toen haar ogen slechter werden, ging ze over tot het haken van pannenlappen en prachtige babydekentjes en spreitjes.

Het moest wel gebeuren met lichte kleuren van wol of haakgaren. Anders kon zij het met haar slechte ogen niet zien. Geel en wit was een mooie combinatie.

Toen ik enige weken geleden aan haar vroeg wat zij graag zou hebben voor haar eventueel honderdste verjaardag, wist ze meteen te zeggen: een paar nieuwe ogen! Was het maar waar dat wij daartoe in staat waren! Wat zouden we dan veel mensen blij en gelukkig kunnen maken.

Op een keer viel zij spontaan en brak haar heup. Het bleek een zeer gecompliceerde breuk te zijn. Dat is nooit helemaal goed gekomen.

Zij was meteen voor een groot deel afhankelijk van de hulp van anderen. Zuster Gratiana was dankbaar voor de goede verzorging die zij mocht ontvangen.

Bij haar verhuizing van Boszicht naar de afdeling Torenzicht sprak zij niet over alles wat ze had moeten achterlaten. Ze zei alleen: 'Ik kon niets meer. Ik ben zo blij dat hier alles voor mij gedaan wordt!'

Veel aanspraak was er niet voor haar op Torenzicht. Door zware doofheid of na een hersenbloeding kon er niet veel meer gepraat worden. De dagen duren lang als je niet meer kunt lezen of anderszins bezig kunt zijn. Maar tot het laatst toe was zij een voorbeeld van geduld en berusting in haar lot. Dat zij nu genieten mag in een leven zonder pijn, verdriet en machteloosheid. <

Zuster Leonarda van Lochem

AGENDA

UITGAANTIPS

- 16 t/m 18 september 2011 **Maritiem 's-Hertogenbosch**
Groot Nederlands scheepvaartevenement. Locatie: Binnenstad 's-Hertogenbosch.
www.maritiemshertogenbosch.nl
- 17 september **Kunstnacht** De kunstkwaliteiten van de stad worden onder de aandacht gebracht. Locatie: Binnenstad 's-Hertogenbosch.
www.kunstnacht-denbosch.nl
- De **Staatsopera van Tatarstan** brengt op maandag 12 oktober de opera **Aida** ten uitvoering in het Theater aan de Parade in 's-Hertogenbosch om 20.00 uur. Beroemde Russische solisten zingen deze opera in het Italiaans (Nederlandse boventiteling) Gratis inleiding door Erik Jan Bakker om 19.15 uur. Kaarten vanaf € 38,00.
- Voor het eerst wordt er dit jaar geen landelijke **Week van de Geschiedenis** gehouden, maar een hele maand, en wel oktober. Het Katholiek Documentatie Centrum (KDC) organiseert verschillende activiteiten, zoals open rondleidingen. Ook verschillende andere organisaties en instellingen in Nijmegen zullen in oktober van zich laten horen. Houdt u tegen die tijd de website www.ru.nl/kdc in de gaten voor meer informatie.
- 13 november (zondag) intocht **Sinterklaas** om 11.40 uur locatie Zuid-Willemsvaart. Voor het gehele programma zie: www.sint-denbosch.nl

LEESTIPS

- **Van wie bende jij d'r ene?**
Persoonlijk, maar toch vaak herkenbare verhalen van gewone Bosschenaren op bekende Bossche locaties geven een bijzonder tijdsbeeld van onze stad. Een half jaar lang organiseerden het Stadsarchief en Bibliotheek 's-Hertogenbosch onder de noemer 'Van wie bende jij d'r ene?' lezingen en workshops rondom stamboomonderzoek en familiegeschiedenissen. Mensen konden gedurende deze periode een eigen familieverhaal insturen waarin de (lokale) geschiedenis een rol speelt. Tijdens de feestelijke slotmanifestatie werd de winnaar de grote schrijfwedstrijd bekend gemaakt. Lees de verhalen van 'Van wie bende jij d'r ene?' door naar onderstaand (internet)adres te gaan:
http://www.bibliotheekdenbosch.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=1742:van-wie-bende-gij-dr-ene-de-verhalen&catid=1:nieuws&Itemid=137

- **Onderweg naar Santiago, een camino van cultuur, kunst, legenden en verhalen**, door Mireille Madou.

€ 24,95

- **De vergeten jaren van Jezus in India en Tibet** door Paul G. van Oyen.

De filosoof en schrijver geeft met deze publicatie 'Het evangelie van Issa' nieuwe aandacht. Teksten over het leven van Jezus in India en Tibet tussen zijn twaalfde en dertigste jaar werden volgens zeggen voor het eerst ontdekt in 1887 in een klooster in Ladakh.

€ 20,00

- **Geworteld leven** door Jos Douma. (Geschreven voor de Maand van de Spiritualiteit).

De auteur laat zien dat spiritualiteit de kern van het christelijk geloof raakt en tegelijk dicht bij het alledaagse leven staat.

€ 2,50 Uitgeverij Kok in Kampen

- **Nieuwe Encyclopedie van de Bijbel** door John Drane. Volledig herziene uitgave van de Encyclopedie van de Bijbel, betrouwbaar en gebruiksvriendelijk. Honderden nieuwe kleurenfoto's, kaarten, tijdbalken en illustraties brengen de bijbelse verhalen tot leven. Toegankelijke teksten, geschreven door een team van specialisten. Duidelijke en fraaie spreads over alle belangrijke onderwerpen. Snel te vinden informatie over personen, plaatsen en sleutelbegrippen.

€ 22,50 Uitgeverij Kok in Kampen

DVD TIPS

- **Vision**

Een film over het leven van Hildegard von Bingen (1098-1179). Als abdis van een Benedictijns vrouwenklooster ontpopte Von Bingen zich als groot intellectueel en humanist, die de strenge kloosterregels veranderde en een menselijker beleid voerde. Zij was niet alleen spiritueel leider en filosoof, maar ook dokter, wetenschapper en politicus. Leonardo da Vinci en Dante noemden de Duitse abdis als één van hun grote voorbeelden.

Hildegard von Bingen wordt beschouwd als één van de meest fascinerende geesten van de Europese geschiedenis. Hoewel Hildegard von Bingen nooit officieel heilig verklaard is, wordt ze door de Kerk wel als zodanig vereerd.

AGENDA

DVD TIPS (VERVOLG)

- **Into Great Silence** is een zeer nauwkeurige, gedeeltelijke stille meditatie over het kloosterleven in zijn meest pure vorm. Geen muziek, behalve de liederen in het klooster, geen interviews, geen commentaar. Het veranderen van de tijd, de seizoenen en de steeds terugkerende elementen van de dag, van het gebed. Een film die bijna een klooster wordt, in plaats van er één weer te geven. Een film van Philip Gröning over bewustzijn, absolute aanwezigheid, over mannen die hun leven hebben gewijd aan God in de allerpuurste vorm.
- **Het Vaticaan (National Geographic)**
De meeste mensen denken bij het Vaticaan aan de paus, de rooms-katholieke kerk en indrukwekkende kunst en architectuur. Maar de Kerkelijke Staat heeft nog veel meer te bieden. Deze documentaire gunt u een intieme blik op een van de meest vereerde plaatsen ter wereld. U bent getuige van heilige rituelen die buitenstaanders slechts zelden meemaken. Verder ziet u de mensen - van religieuze leiders tot kunstrestaurateurs - die in het Vaticaan wonen. Zij vertellen hoe het is om te werken in dit bijna tweeduizend jaar oude instituut.

CD TIPS

- **Gregorian Chants**
- **Ave Maria - Sacred Arias and Choruses**
- **Women of Africa**

SURFTIPS

www.klooster.startpagina.nl
www.berneboek.com
www.knr.nl
www.natuurfragmenten.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.vvdenbosch.nl
www.kro.nl
www.uitzendinggemist.nl

COLOFON

Redactie:

Brigitte Lutters (eindredactie)

b.lutters@congregatiedmj.nl

(073) 6904 623 (rechtstreeks)

Zuster Veronie Franken

v.franken@cdmj.nl

Zuster Til Lagerberg

t.lagerberg@cdmj.nl

Kopij voor de volgende Heeriaan
uiterlijk inleveren op 20 oktober
2011.

De wintereditie verschijnt rond
15 december in uw brievenbus.

